

Генеза
видавництво

Світлана Тарнавська
Віра Науменко

Аа

Бб

Вв

Гг

Гг

Дд

Ее

Ее

Жж

Зз

Ии

Ии

Її

Йй

Кк

Лл

Мм

Нн

Оо

Пп

Рр

Сс

Тт

Уу

Фф

Хх

Цц

Чч

Шш

Щщ

ь

Юю

Яя

ДЕРЖАВНИЙ ГІМН УКРАЇНИ

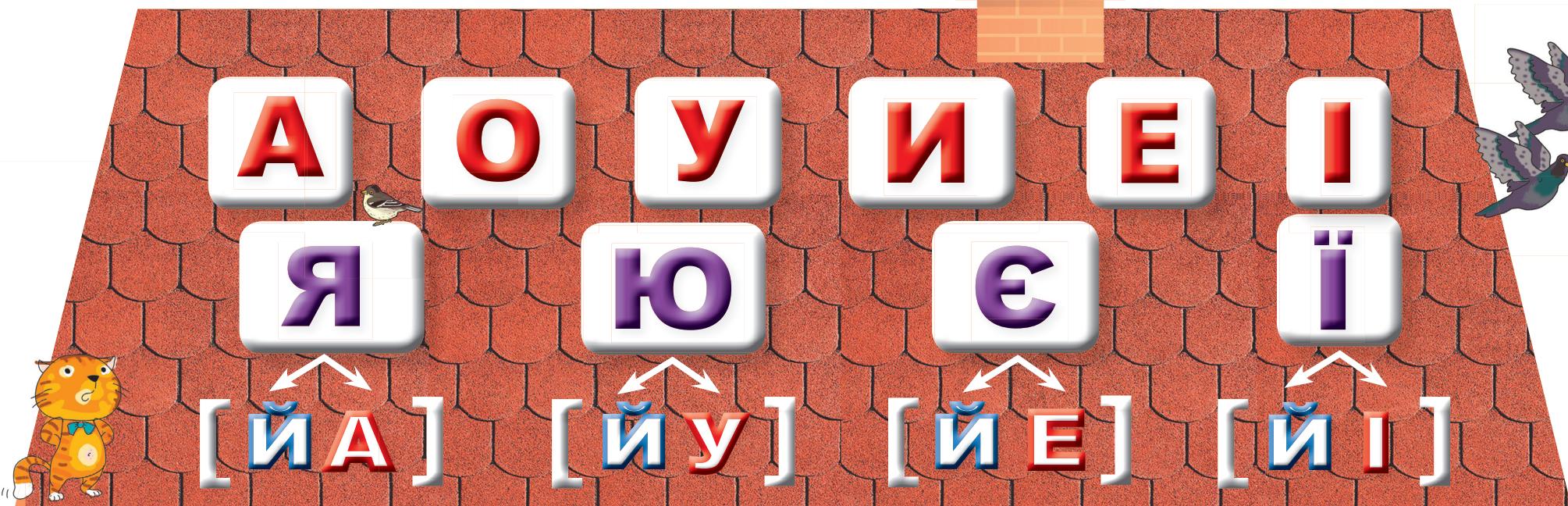
Музика Михайла Вербицького

Слова Павла Чубинського

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

Світлана Тарнавська
Віра Науменко

Українська мова

БУКВАР

Підручник для 1 класу
закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)

Частина 2

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Київ «Генеза» 2018

УДК 811.161.2-028.31(075.2)
T21

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України
від 06.07.2018 № 734)*

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

– розкажи

– поміркуй

– послухай; прочитай, якщо вмієш

– перевір себе

Тарнавська, Світлана

T21 Українська мова. Буквар : підруч. для 1-го кл. закл.
заг. серед. освіти : (у 2 ч.) : ч. 2 / Світлана Тарнавська,
Віра Науменко. – Київ : Генеза, 2018. – 112 с. : іл.

ISBN 978-966-11-0619-1.

ISBN 978-966-11-0938-3 (Ч. 2).

УДК 811.161.2-028.31(075.2)

ISBN 978-966-11-0619-1.
ISBN 978-966-11-0938-3 (Ч. 2)

© Тарнавська Світлана,
Науменко Віра, 2018
© Видавництво «Генеза»,
оригінал-макет, 2018

РІДНА МОВА

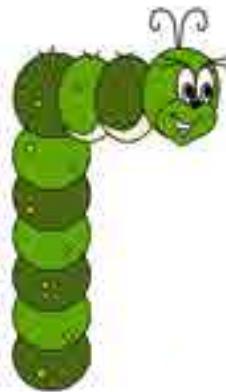
Сію дитайні
в сéрденьку ласку.
Сійся-родíся,
ніжне «будь ласка»,
вдячне «спасíбі»,
«вибач» тремтлýве,
слово у серці —
як зернятко в ниві.
«Доброго ранку!»,
«Світлої днини!» —
щедро даруй ти
людям, дитино!
Мова барвýста,
мова багата,
рідна і тепла,
як батьківська хата.

Варвара Гринько

А Б В Г Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М

Г Г

Г

- о - о -

góлуб

- о - = о

кéглі

газ
гол
гай
гак

гімн
грім
град
друг

кни́га
газе́та
глóбус
геро́й

— ? — .

Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Щ Й Я

НА ГОРÓДІ

У бабусі на городі росте багато квітів. Садити допомагали онуки Галинка та Гнаткó. Улітку носили воду, поливали квіти.

Гвоздíки, гербéри й гладіóлуси виросяли гарними. До квітів прилітали метелики. Діти розповідали мамі та бабусі:

— Квіти в нас добре, привітні. Усім гарно з ними.

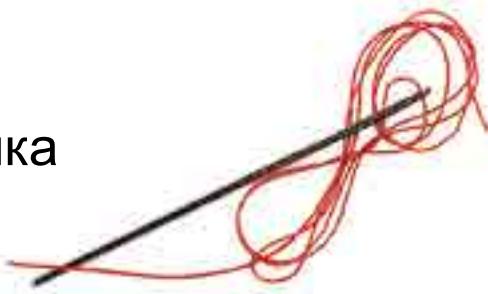

гладіолус гербера гвоздика

А Б В Г І Д Е Є Ж З Й И І І Й К Л М

голька

п о
и ріг

ЗАГАДКА

У бегемотика дві передні ноги і дві задні, дві праві й дві ліві.

Скільки всього ніг у бегемотика?

Н О П Р С Т У Ф Х І І Щ Щ Ъ Й

Бібліотéка —
королівство книг.
Тут книги потрібно
повернати.

У книгáрні ми
купíли книги. Там
ми зустріли авто-
ра книги.

ЯК БАГАТО ЗНАЮ Я

В мене є книжóк багато —
і новенькі, і старі.

Як піду до школи з татом,
всі книжкí віддам сестрі.

Хай вона сама читає
про лисичку й журавля.

Хай вона тепер узнає,
як багато знаю я.

Платон Воронько

А Б В Г Г Д Е Є Ж З И І І Й К Л М

Г Г

ГГ

о --- о -

а́грус

- о - = о

гáблі

а г
г а

а г
г а

ак
ка

Грак або крук.

Гáва або ворóна.

гра́ти — гра́ти

Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Щ Ъ Й Я

га нок
блі рунт
зда винт
роно

Гвалт — галас.

гéлгіт
гéлготіли
гéлготáли
гéлготáти

Малий Богданко сидів на ґанку.

А тут гуси:

— Га-га-га!

Богданко крикнув:

— Гвалт! — і біgom до саду.

А гуси за ним. Вони ґелготали і рего-
тали з нього.

— ? — .

Галинка й Агата — пóдруги.

СКОРОМОВКИ

Гава на ганку пекла запікáнку.

Гава добре газдувáла,
ГОГель-МОГель готоввáла.

Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Щ Й Я

гав – гав

Пес зганяє з плоту гав:
— Гав! Гав! Гав!

Гав ловити.

Бути неспритним.

Піймати гаву.

Байдикувати.

А Б В Г Г Д Е Є Ж З И І І Й К Л М

г	га	го	ги	гу	гі	ге
к	ка	ко	ки	ку	кі	ке

Г ? К

гáва — кáва
гúлька — кúлька

гáва
прогáвити

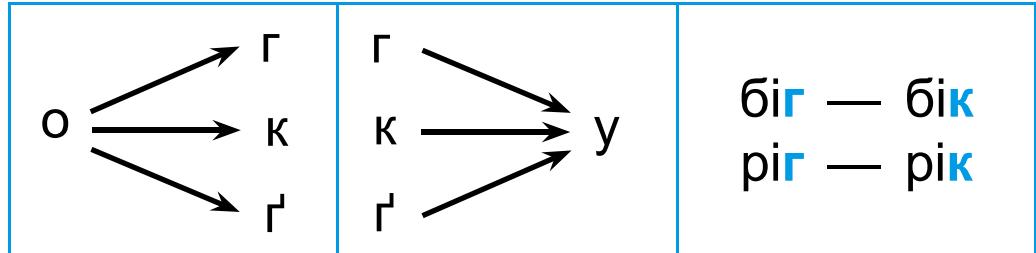

гéрдáн

зигзáг

Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Щ Ъ Й Я

каток — ганок
котик — гнотик
кріт — гніт

Гава каркала, літала,
гава равлику казала:
— От! Такий ти невеселий,
сам-один сидиш в оселі.

Ганна Чубач

1. ДИван ТИн НАдра

?

БЕтон вЕРесень вазА

?

РИба БАл КИлим

?

2.

лад
над
сад
рід

дим
дім
під
від

дірка
зірка
мірка
лінійка

3.

зубр
збір
злий

здоба
зерно
завод

сіль
нуль
кріль

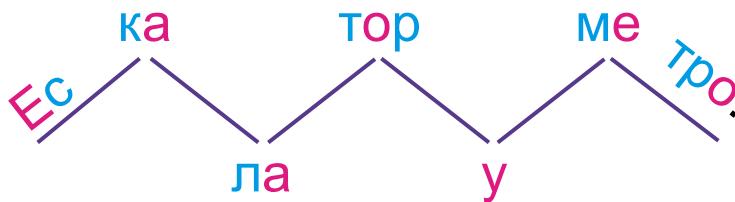
4.

слон
тигр

батон
мамаліга

галагáн
газдинька

5.

6.

ПРИГАДАЛИ

Ось парк. Тут озеро. По ньому плавали горді білі лебеді. На дереві було дупло білки.

— Бери, білко, бублики, — казала Килинка.

Білка сміливо брала бублики з рук Килинки й Маринки.

Ми пригадали осінній парк. А зараз зима. Озеро замерзло. Лебеді відлетіли до теплого краю. Тільки білка зимуватиме в парку.

7. Театралізуйте.

— Доброго ранку!
— Привіт!

— Добрий день!
— Вітаю Вас!

— Дозвольте!
— Будь ласка!

— Будь ласка!
— Дякую!

— Спасибі!
— На здоров'я!

Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Щ Ъ Й Я

8.

гриб — грибок

ліс — ?

пень — ?

рак — грак

риби — гриби

оса — роса

9.

казáти

розвказáти

переказáти

морóз

морóзити

морóзиво

10.

ніготь — нігті

кіготь — кігті

лікоть — ?

нога — на нозі

луг — на лузі

коза — на ?

11.

Гуска грає на гітарі,
гелготить гусак гагарі,
горобець гука грака,
гава гатить гопака.

Юрій Кругляк

Чч

Ч ч

- о - о -

чóвен

--- о --- о

стрíчка

пі
ні
рі
ме

о
ре
пе
те

ас
ан
уб
ек

ніч — нічка
піч — пічка

лист — листóчок
сад — садóчок

СКОРОМОВКА

Курличі курлічуть:
— Курлик, курліченъки,
до річенъки, до річенъки!

Літчка мов стрілчка.

Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Щ Й Я

стрічка

стрічечка

стрічки

річка

річечка

річки

чита́ти

читанка

чита́ч

лелéка
чорногúз

?

Бере баба грибочки, коли бачить —
у траві гніздечко, а там качечка сидить.

От вона дідові:

— Дивись, діду, он гарна качечка!

А дід:

— Ми візьмемо додому качечку за
дочку, як рідну дитину.

З народного

рука – ручка

сонечко

ВЕЧІР

Настав вечір. Тато почистив діточкам черевики. Мама спекла печиво. Усі в родині пили чай із чорничним повидлом. Було смачно.

Потім сестричка Марічка прочитала всім казку про кривеньку качечку.

Чий?

ЧУМАЦЬКИЙ ШЛЯХ

В Україні широку смугу зірок на небосхилі називають Чумацьким Шляхом. Мандрували чумаки до Криму. Возили сіль та рибу.

Багато днів їхали чумаки. Багато ночей стояли просто неба. А Чумацький Шлях вказував їм дорогу додому.

З журналу

дар	чародій
чари	?

ч а р о д і й н и к

р і д

Xx

Xx

- = о -

хліб

- о -

дах

Ха-ха-ха!

Xi-xi-xi!

Хе-хе-хе!

Хо-хо-хо!

Aх!

Oх!

Eх!

Ха!

Хо!

Хе!

хід

вхід

вихід

Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Щ Й Я

ХОКЕЙ

Хокей — гра сміливих, сильних.
У хокей грали хлопчики й дівчатка.
Сергійко, Михайлик, Тихін — захисники.
— Нам весело грати, — сказала Михайлинка.

*Хто діло робить, а хто
гав ловить.*

мир	тема
храм	?

хризантема

мир

Хома й Христина ходили до лісу. Там, у купі хмизу, діти побачили ховраха. Він сидів коло нірки. Навколо входу — суха травичка.

— Не будемо ховраха чіпати, — тихенько промовила Христина.

— Гаразд. Він, мабуть, зловив комаху і хоче поспідати, — відповів Хома.

Далі Хома почав розповідати:

— У нього маленькі вуха, на лапках кігті. Ховраху допомагають відчувати запах його вуса.

А Христинка доповнила:

— У ховраха голова велика, а очка — маленькі, чорні. Ховрах має довгенький хвостик.

Про зустріч із ховрахом у лісі діти розповіли батькам та однокласникам.

А ви бачили ховраха?

Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Щ Ъ Й Я

хліб

хлібина

хлібинка

хлібний

хлібороб

хата

хатка

хатина

хатинка

хатній

ХЛІБ

Хліб тобі не зайчик носить:
брат мій сіє, тато косить.

Хліборобом хочу стати,
як мій братик, як мій тато.
Прибіжить із лісу зайчик –
сам подам йому окрайчик.

Варвара Гринько

Слава хлібу на столі!

тихо
тиха
тихий

хід
хода
ходити

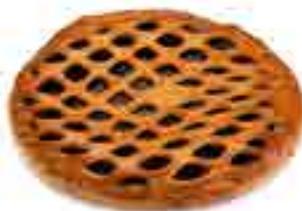
Хмільник
Харків
Херсон

ЗАГАДКА

Хто нас рано підійма,
хоч у нього рук нема?

Грицько Бойко

Г ? Х

Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Щ Й Я

г	гол	голод	гостіна	маг	сніг	помагав
х	хол	холод	хустіна	дах	сміх	помахáв

лéгко — лéгéнько
сýхо — сухéнько

рux — rúхи
горíх — горíхи

УХ і ОХ

Ми на груші —
уx!

Раптом чуєм:
гуx!

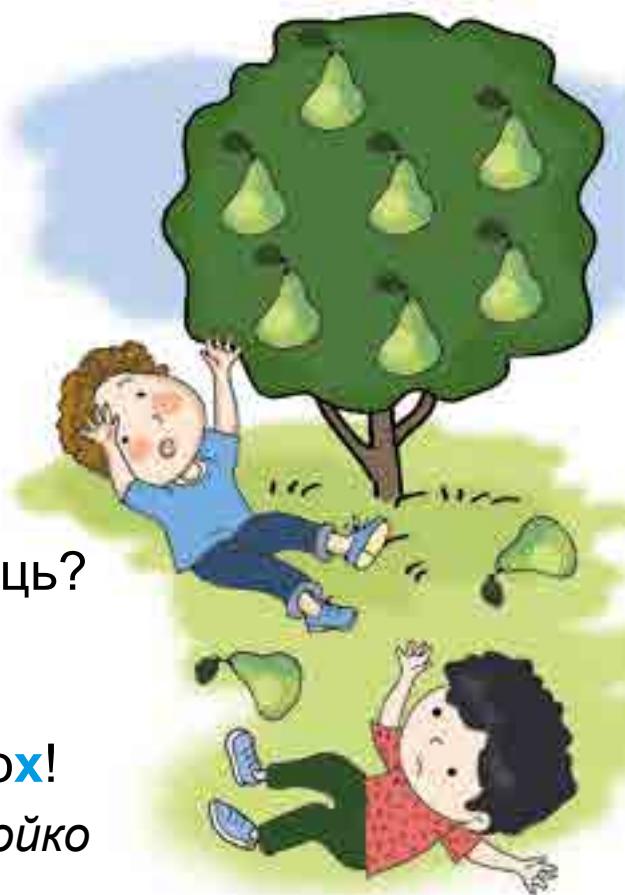
Потім тільки
гець!

Що воно за грець?

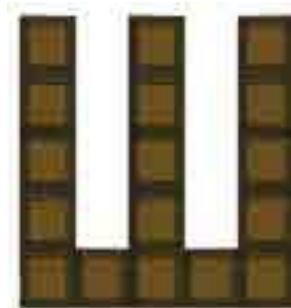
Подивились:
ox!

То ми долі вдвоx!

Грицько Бойко

Ш Ш

Ши

-о -о

-о -о

шáхи

шáшки

шов
шви

йшов
йшли

шість
школа

ШАХОВА ШКОЛА

У шаховій школі ми вчимося грати в шахи, міркувати.

Шахова школа облаштована новіми шахівницями і годинниками. Вона сучасна, затишна.

Гáша і Тимíш почали шаховий турнір. Вони будуть відомими шахістами.

Н О П Р С Т У Ф Х І Ч Щ Й Я

СКОРОМОВКА

Великі у грали маленькі
шашки. у шахи,
мурахи мурашки — а

Чітко вимовляй звуки у словах.

сум — шум

нас — наш

vas — ваš

каса — каšа

шапка — сапка

мишка — миска

кашка — каска

кішка — кіска

Маленька мишка близько підкралася до миски з молоком. Раптом вона почула шум. То кішка крадеться. Ось-ось мишку схопить.

А мишка шустъ у нірку. Так і врятувалася шустра мишка.

ЗАГУБИЛА ГОЛКУ НІНА

Загубіла гólку Ніна,
стала Ніна на коліна:
зняйшla голку,
та не шила, —
Ніна нитки загубіла.

Загубила нитки Ніна,
стала Ніна на коліна:
зняйшla нитки,
та не шила, —
Ніна гólку загубила...

Цього вірша про дівчатко
починай читать спочатку.

Грицько Бойко

вúшко

Н О П Р С Т У Ф Х І Ч Щ Й Я

Ш

ромáшка
волóшка
шипши́на

конюшíна
каштáн
вишнí

пух — пушок
дах — дашок

горіх — горішок
ховрах — ?

гора
роги шина
? ?

Г о р о ш и н а

Я я

Я я

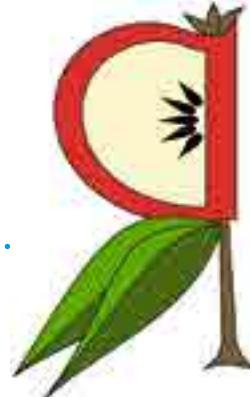
= о = о -

якір

= о = о -

маяк

я

= о

я → ма
 вір
 зик

Яна
Яків
Ярена

- о		ла	са	за	та	да	на	ра
= о	я	ля	ся	зя	тя	дя	ня	ря

Зем
сте → ля
хви

ряд
свято
сайво

Н О П Р С Т У Ф Х І Ч Щ Й

Який?

Яка?

Яке?

Які?

Як
? .

Як не робить аби**як**
жодної роботи.

Він спитає спершу «**як**»,
віслуша — і потім
кожну справу зробить так,
що дивується всі: «**Як?!**»

Іван Андрусяк

Читай виразно!

Явір, яблунька, ялинка —
розрізняла Якилинка...
Розсміялась раптом Яся:
— То не яблунька, то ясен.

Любов Забашта

ЛІЧИЛКА

— Я — Левко,
а ти — бабуся,
в тебе — я,
а ти — в дідуся.

Володимир Лучук

Запитала внучка:
«Як цих тваринок звати?»
«Зветься кожна із них —
як: доня, батько й мати».

Станіслав Шаповалов

я я я я я я я

Особлива буква я:
кожен з нас — це просто я,
тільки треба чемним бути,
не хвалитись, інших чути.
Рідне слово всім — сім'я,
в ньому — сім разів по я!

Марія Дяченко

Є є

Є

=○ -○ - -○

єхі́дна

-○ =○ =

зáєць

Є

=○

Єва
Єгор
Євген

єнот
Європа
єдíний

-○

не

те

ле

се

=○

є

нє

тє

лє

сє

о=о

ає

іє

иє

оє

ує

ми
ши
ма
ри
да

є

гра
грі
зна
віта
буду

Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Щ Й Ъ Я

Я хотіла б
стати ____.

Я хотів би
стати ____.

А ким би ти хотів/хотіла бути?
Яка твоя мрія?

Усі мови світу знає,
кожне слово, кожен знак.
Розмовляє і навчає,
хоч сама і мовчазна.

Степан Жупанин

Хто кукурікає? Хто лікує?
Хто квакає? Хто літає?

Так чи ні?

*Лікар літаком керує, а
пілот дітей лікує.*

<p>Літай! Літає. Співай! Співає. Радій! Радіє.</p>	<p>Читай! Читає. Мрій! Мріє. Лунай! Лунає.</p>
--	--

Н О П Р С Т У Ф Х І Ч Щ Й

ЄВА

Єва малює,
Єва співає,
Єва танцює
і вишиває.

Страви готує,
брата годує,
Підлогу миє —
все Єва вміє.

Ігор Січовик

Євгенко — мій братик. Ми разом читáємо казкí, грáємо на піаніно, співáємо пісні. Євгенко запýтує мене про все.

Він хоче багато знати. А ти?

1.

2.

яг	кі	чудо
до	кри	човен
ди	ши	чисто

ня шка

3.

Гріє, гріє, припікає,
всіх у воду заганяє.

4.

У лісі росте _____.

У городі росте _____.

Тихо, тихо іде _____.

Н О П Р С Т У Ф Х І Ч Щ Й

5. Утвори різні слова.

п ріг

олос

ігті

ка ка

к рінь

б лет

6.

З другом говори члено: від грубого слова блізький стає чужим.

Ввічливі слова творять дива.

Усім допомагати —
гарних дружів мати.

7.

шубка	шéпче
з <u>найшлá</u>	<u>шепчеш</u>
похила	<u>шелестить</u>

Шепче вітер: — Ша, ша, ша!

Шубку білочки знайшла! —

Шелестить трава похила:

— Шубку білочки купила!

Шепчеш ти, і вір я:

Шубка в білочки — своя.

Ганна Чубач

А Б В Г Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М

Ж ж

Ж ж

-о-

жук

-о- -о-

кни́жка

жа

жо

жи

жу

жі

же

то
жи тло
 віт

ве жи іп жа ба кет ло

ли ву мор жі

Доповни речення.

живу в селі. живеш у місті.

Я біжу _____. Ти біжиш _____.

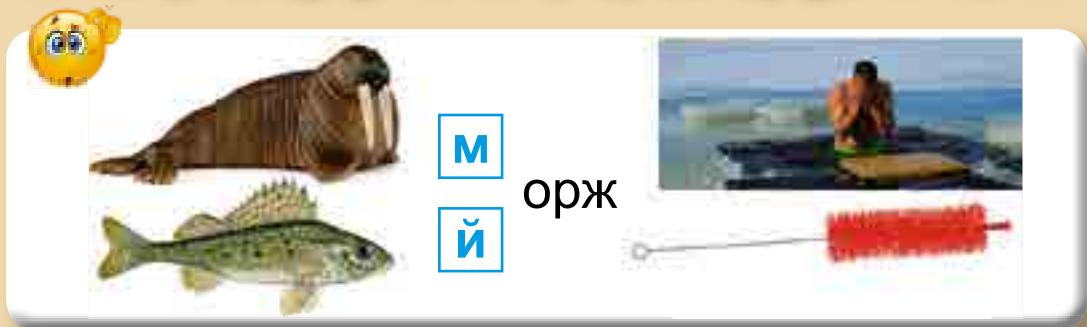
лежу _____. лежиш _____.

жук
жар
жир

вуж
ніж
чиж

Н О П Р С Т У Ф Х І Ч Щ Й Я

Прийшов Журавель на прошений обід. А Лисичка наварила кашки з молочком, розмазала тонесенько по дну тарілки та й поставила перед кумом.

— Живися, кумочку, не погордуй!
Сама варила.

Журавель стук-стук дзьобом — нічого не спіймав...

За Іваном Франком

нóги – нíжки
róги – ríжки

сніг – сніжки
крига – крижýна

СКОРОМОВКА

Жук, кажáн, пожéжа,
жаба, жмéня, вéжа,
баклажáн, пружýна,
жáло, жарт, крижýна...

ЧОМУ?

Чому часníк мене пече?
Чому вода завжди тече?
Чому так тéмно уночі?
Чому солодкі калачі?

Марія Чумарна

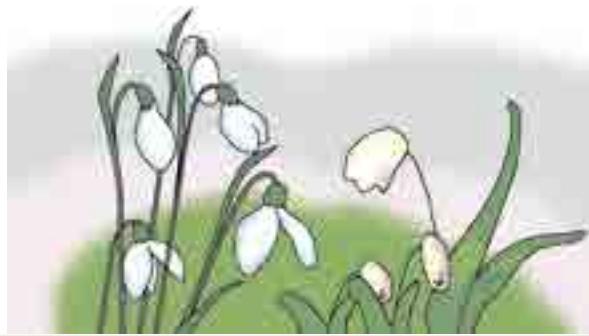

Чому часníк мене пече?
Чому **часníк** мене пече?
Чому часníк **мене** пече?
Чому часníк мене **пече**?

Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Щ Й Я

ЗАГАДКА

Тане сніжок,
оживає лужок.
День прибуває.
Коли це буває?

НА ЗЕЛЕНОМУ ЛУЖКУ

На зеленому лужку,
на лужку, на моріжку
закружляли діти в колі
у веселому танку.

Закружляли в бистрім колі,
заспівали в дружній грі.
Навіть листя на тополі
засміялося вгорі.

Наталія Забіла

Важко тільки жити,
хто не вміє дружити.

А Б В Г Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М

каҗан — казан
ніжка — низка

жа

же

жаш

жеш

жуш

жиш

ша

ше

шаж

шеж

шуж

шиж

жити — шити

жабка — шапка

Ж ? Ш

Читай виразно!

КНИЖЕЧКА ПРО МАМУ

Досить жартів, годі смішки,
ми берем у руки книжку.

Кожна літерка і кома
нам відома, нам знайома.

Прочитайте й ви із нами
гарну книжечку про маму!

Анатолій Камінчук

Знайди в підручнику й прочитай речен-
ня, що мають ці знаки.

кома

знак óклику

тире

знак питáння

крапка

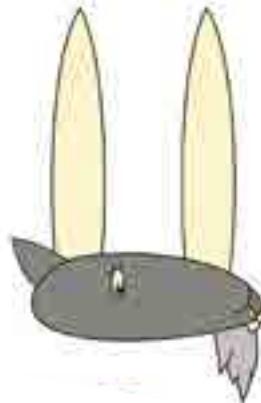
Що за знак — стрункий, мов спис!
Він над крапкою завис,
спонука до поклику.
Хто ж бо він? Знак ... !

Дмитро Білоус

А Б В Г Г Д Е Є Ж З И І Й К Л М

Ц Ц

Ц Ц

-о -о -о

-о -о

цукéрка

палáц

-о	цо	ци	ца	цу
=о	цьо	ци	циа	

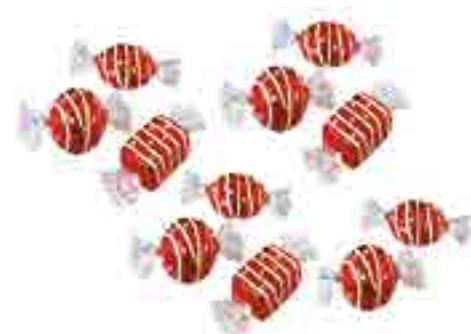
ли
яй
кіль

пра
метели
кити

рукави
таємни
вули

дванáдцять

одинáдцять

цвіт
цвітіння

нарцис
нарцисів

цікаво
місяць

ДОЛИНА НАРЦИСІВ

Кожного року в травні на Закарпатті можна спостерігати унікальне дійство — цвітіння нарцисів.

Долина нарцисів розташована неподалік від міста Хуст. Це найбільше скупчення* рідкісних квітів у Європі.

Нарцис — рідкісна рослина. Вона занесена до Червоної книги. Тому зривати квіти заборонено.

Під час цвітіння безліч туристів відвідує Долину нарцисів. Аромат ніжних квітів відчутно здалеку!

* Скупчення — велика кількість чогось в одному місці.

видéлка — на видéлці

ложка — у ложці

склянка — у склянці

діжка — у діжці

казка — у казці

Який?

цегляний

Яка?

Яке?

цегляné

цукróвий

цукróва

центрáльний

центрáльне

ИЦЯ

ЕНЬ

Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Щ Й

Кішка — мама кошеняти.
Тигріця — мама тигреняти.
Левіця — мама левеняти.
А хто мама в ягняти?

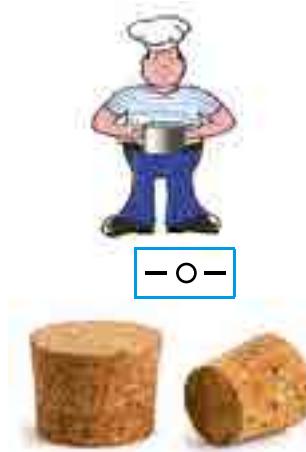

ЧИ ТО ЗЛІВА,
ЧИ ТО СПРАВА
(Загадка)

Є слова — ну й цікаво!
Є слова — просто диво!
Прочитаймо їх із вами:
чи то зліва направо,
чи то справа наліво —
означають те саме.
Ось дивіться: **корок**, **біб**,
око, **Кирик***, **зараз**, **піп...**
Є ще й інші на умі,
та назвіть ви їх самі.

Дмитро Білоус

* **Кирик** — прізвище.

-о-

-о- о-

-о-

о-о

Ю ю

Ю ю

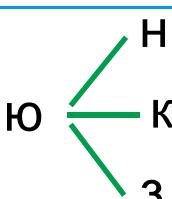
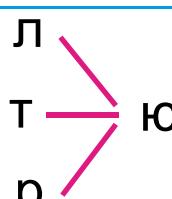

= о - - о

юнга

= о = - о -

тюльпán

Ю	Ю 	Л 	юрбá юний юнáк юшка
= о	= о -	= о	

Я малю чита ю.
майстру

Вони малю чита ють.
майстру

ЗАКЛИЧКА

Сонечко, сонечко,
виглянь у віконечко!
Дітки гуляють —
тебе виглядають.

Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Щ Ъ Й Я

Який ключ?

ПРИСЛІВ'Я

Де багато пташóк, там немає комáшок.

ЧЕКАЄМО ПТАХІВ

Весною до нас із вирію прилітають птахи.

Я чекаю на шпаків. Вони рятують сад від шкідників.

Тому я роблю для птахів шпаківні. Юрко і Юля допомагають мені. Розмальовують пташині будиночки. Разом ми закріплюємо шпаківні на деревах.

ГРА «ІНТЕРВ'Ю»

	<p>Я вмію ... А ти?</p>
	<p>Я знаю ... А ти?</p>
	<p>Я люблю ... А ти?</p>
	<p>Я мрію про ... А ти?</p>
	<p>Я хочу стати ... А ти?</p>

Будь завждичемним.

буль ласка

вітаю

до побачення

привіт

дякую

— Тихо! Тихше!

Ну тихіш! —

Гриць горлає і Тиміш.

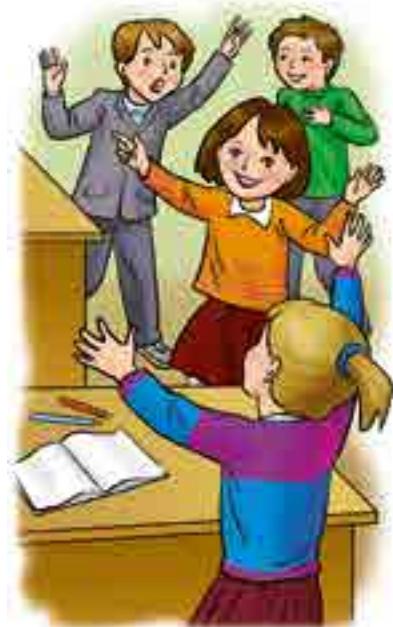
Репетують на весь клас
і Парася, і Панас,

Зоя Олю оклика,

Оля — Прісю і Панька...

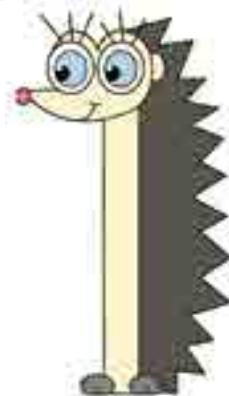
Ну й повір, що всі вони
справді хочуть тишини!

Євген Бандуренко

Допоможіть порадою дітям, як створити тишу
в класі.

її

~~Її~~

=о-о-

їжак

-о-о=о-о

мозаїка

ї
=о

мій

моя

моє

мої

ЇЖАЧОК

На поляні, серед глици, їжачок знайшов суниці.

— Заберу їх, — каже, — з гаю,

у коморі заховаю!

В їжака такі звичаї:
знайде їжу — зберігає.

Любов Голота

Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Й Я

А у кого, а у кого
є найбільше
в світі голок?
Не у кактуса
й шипшини,
а в зеленої (иниць).

Степан Жупанин

Утвори слова.

по

ви

за

пере

при

їв
їла
їсти

їхав
їхала
їдемо

чай — чаї
урожай — урожаї

край — краї
музей — музéї

країна
Україна
українська

Київ
київський
киянин

УКРАЇНА

Наша країна — Україна. Ми любимо рідну Україну за її широкі поля, блакитні озера, річки та моря, високі гори, зелені ліси. Ми радіємо, що в нас добрі, працьовиті люди.

Державні символи України — Державний Прапор України синьо-жовтого кольору, Державний Герб і Державний Гімн.

Головним містом України є її столиця — Київ.

Хто в якій країні живе?

В Україні живуть українці.

В Італії — італійці.

У Франції — францужени.

В Австрії — австрійці.

Прапори
країн

Ми — житемо планети Земля.

ОДНА УКРАЇНА

Країн є багато на світі,
та тільки одна Україна!

Це там, де волошки у житі.

Це там, де моя Батьківщина.

Де птахи у небо летять
і струшують легкі пір'їнки,
де друзі горою стоять,
де в квітах сковались домівки.

Юлія Хандожинська

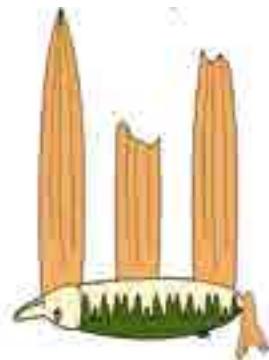
Щ щ

І у

--'о--о =о--=о--о

щúка ящірка

-о	ча	чо	чи	чу	че
--о	ща	що	щи	щу	ще

до
ля
ку

бор
пла
хру

ЗАГАДКА

Він скрізь: у полі і в саду,
а в дім не попаде,
і я тоді лиш з дому йду,
коли вже він не йде.

На пеньочку вуж лежить.

Він шепоче і шипить:

— Ща, що, щу,

щи, щі, ще-ще!

Грій же, сонечку, іще!

Леся Гуцало

ЩО ТАКЕ ЩАСТЯ?

Мама запитала мене:

— Що таке щастя?

Я відповіла:

— Щастя — це коли ніхто з дітей не плаче.

І ще тоді щастя, коли маленьких співочих пташок ніхто в клітку не зачиняє. Бо в клітці не може бути щастя. Щоб мама ніколи не плакала й не журилася — це щастя. Бо коли мама журиться, то і в мене слізози на очах.

За Василем Сухомлинським

УКРАЇНА — МОЯ БАТЬКІВЩИНА

У кожного з нас є домівка. Там живеш ти, твої батьки, твоя родина. Батьківська оселя, рідна вулиця, рідний край — це твоя маленька батьківщина.

З таких маленьких батьківщин складається наша велика держава — Батьківщина.

Я люблю Україну, свою Батьківщину!

Де ти живеш? Яку назву має твоє місто чи село?

Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Й Я

Людина дез Батицівши ми
що пташка дез пісні.

ЛЕГЕНДА ПРО КИЇВ

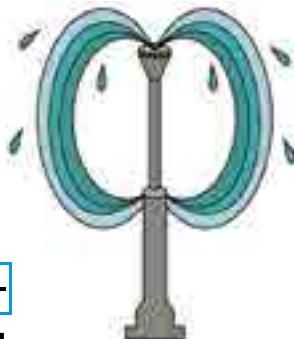
Жили колись біля Дніпра-Славутича на трьох горах три брати: Кий, Щек і Хорів. І була в них сестра Либідь.

Кий жив на горі, де сьогодні узвіз Боричів. Щек жив на горі, що нині зветься Щекавицею. А Хорив — на третій, яка й називається Хоревицею.

Побудували брати місто. І назвали його Київ на честь найстаршого брата.

З літопису

Фф

ф ф

-о-о о -о-о-

-о--

фотоапарát шарф

еф	іф	аф	оф	иф	уф
фе	фи	фа	фо	фи	фу

фо
фи

ша
ар

i
ф o рма
e

ферма – фéрмер
фíрма – фíрмовий

футбол

футболіст

футбольне поле

футбольний майданчик

фото

форма

фінал

фініш

Цікава гра — футбол. Усі учні люблять грати у футбол. Юні футболісти — хлопці й дівчата — спритно забили голи у ворота. Фед'ко та Гафійка подарували переможцям гри букети фіалок.

ХИТРИЙ ЛІС ФАРБУЄ ЛІС

Хитрий лис на верховині
носить фарби у тайстрині*.

Лис, покіль зима настане,
ліс фарбує у багряне.

На дива дивитись скорі
звірі збіглися у зворі**:

— Лис фарбує ліс! Дивіться!
Не торка ж ялиць*** одних:
хитрий він, тому й боїться
поколотися об них!

Володимир Лучук

* *Тайстріня* — торбина, сумка.

** *Звор* — гірський яр.

*** *Ялиця* — різновид сосни.

смарáгдовий
колір

багрáний
колір

буршти́новий
колір

Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Й Я

Софійка й Дорофійка в дитячому кафе. Біля вікон — вазони фікусів та пальм. На столах букети флоксів та фіалок.

— Яка дивна форма ліхтарів! — сказала Софійка.

— А фонтан має форму факела, — доповнила її Дорофійка.

Дівчатка їли суфле, вафлі. У кафе подруги фо-то-гра-фу-ва-ли-ся.

фотографувалися

лис
сито

слива
?

л и с

1. Утвори слова.

лашко четиуль

лкса

2.

друж	ба	міс	це	пожéжник
служ		сер		худóжник
стеж	ка	дяку	ю	мисливець
смуж		шану		фотóграф
				профéсія

3. Прочитай правильно та виразно!

ФАРТУШОК

Скоромовка

Флокси, флокси на фланелі* —
фартушок зацвів у Нелі.

Із шифону шарфик в Галочки,
а на нім рясні фіалочки.

Варвара Гринько

* Фланéль, шифóн — види тканини.

4.

Хто це? Що робить?

Тому що...

5.

МИРИЛКА

Мирилка летіла,
на плече сіла,
сказала тихенько:
— Миріться швиденько!

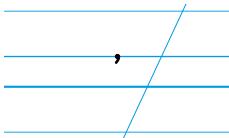
Варвара Гринько

Чому цей вірш називають мирилкою?
Створи мирилку самостійно. Продовжуй.
Друзі мають помиритись, щоб....

А Б В Г Г Д Е Є Ж З И І Ї Й К Л М

апостроф

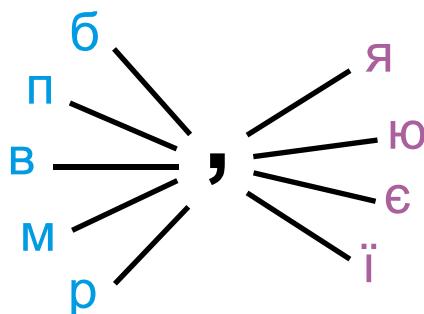

м'яч

комп'ютер

пір'їнка

Апостроф — це знак.

бю — б'ю

б€ — б'€

пю — п'ю

п€ — п'€

вю — в'ю

в€ — в'€

Прислів'я втіль,

як на світі живи.

Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Й Я

Не потрібен і клад,
коли в сім'ї лад.

Без сім'ї немає щастя
на землі.

Вивчи прислів'я напам'ять.

<u>подвір'я</u> <u>здоров'я</u>	в'язка бур'ян	хом'як хлоп'я

5

9

15

19

п'ять

дев'ять

п'ятнадцять

дев'ятнадцять

п'ята
?
п'ятá

Добери слова.

_____ свято. Морквяний _____.
_____ цвях. Духмáний* _____.

* Духмáний – ароматний, запашний.

ЗАГАДКА

Воно належить мені, але інші вживають його частіше за мене.

ПРО ЩО КАЖЕ ІМ'Я?

- Як звати твого сусіда?
- Дениско.
- Дозволь, я скажу, ким є Дениско.
- Будь ласка!
- Твій сусід — хлопчик, бо Дениско — чоловіче ім'я. Він маленький хлопчик, бо ти звертаєшся до нього лише на ім'я. А ще — добра людина, бо ти називаєш його лагідно, пестливо.

Для чого людині потрібне ім'я?
Про що може сказати твоє ім'я?

Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Й Я

ЗАГАДКА

Не єсть, не п'є,
аходить і б'є.

Газом об'єднатися –
веселіше уратися.

НЕВДАЛИЙ ГОЛ

П'ятеро хлоп'ят грали у футбол на подвір'ї. Дем'янко ненароком забив «гол» у квіти, що росли на балконі сусіднього будинку.

Це була квартира, де жила п'ятикласниця Мар'яна.

Пішли юні футболісти до дівчинки і чимно вибачилися за «неслухняного» м'яча. Тепер м'яч справно «розгулював» лише на подвір'ї.

дз

-о -о

дзі́га

=о-

дзъоб

-о -о-

гúдзик

☐ -о	дза	дзу	дзе
	ца	цу	це

☐ =о	дзі	дзю	дзя
	ці	ци	ця

Стеж за своєю
вимовою перед
дзеркалом!

Будь уважним/уважною, прочитай слова,
прислухайся до їх звучання.

Дзвін, дзвінок, дзвоник, дзвони.

Дзвонити, видзвонювати.

Дзенькати, видзенькувати.

Дзеленчати, дзижчати.

Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ў Я

ДЕНЬ У ДЕНЬ

День у день:
дзень та дзень!
Кожен день:
дзень та дзень!
В школі дзвоник
кожен день
вчитись кличе:
дзень! Дзень! Дзень!

Варвара Гринько

дзвоники

Кукурудза на городі
дивувалась своїй вроді:
в дзеркало дивилася,
дуже чепурилася...

Юля Турчина

ДЖ

-о -о -ó

джерелó

-=ó- -ó

бджілка

-ó- -ó

джýнси

	джа	джо	джу	дже	джи
-о	ча	чо	чу	че	чи

джип
джем
джунглі

джин
бджола
джерелó

джміль
лóджія
джентльмén

Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ў Я

Я саджу ____.

Я сиджу ____.

Я ходжу ____.

Я їжджу ____.

Я раджу ?.

Я буджу ?.

ЯК БДЖОЛА КОНВАЛІЮ ЗНАЙШЛА

Вилетіла Бджола з вулика, покружляла над пасікою. Чує, десь далеко-далеко дзвенять дзвіночки. Полетіла Бджола на музику дзвіночків. Прилетіла до лісу. На галявині — конвалії. Кожна квітка — маленький срібний дзвіночок. Усередині — золотий молоточок. Б'є молоточок по сріблу — лунає дзвін. І в степу, і на пасіці чути. Так Конвалія кличе Бджолу.

Сіла Бджола на квітку, взяла нектар.
— Дякую тобі, Конваліє, — сказала Бджола.

Квітка мовчала. Вона не вміла говорити. Вона лише зніяковіла, нахилила голівку. Бджола зрозуміла: це Конвалія відповідає на її подяку.

Понесла Бджола нектар діткам.

Василь Сухомлинський

бджола
медоносна

ЗОЛОТІ ВІДЕРЕЧКА

Бджілки летять,
золоті відеречка
у поле несуть.
А з поля летять —
у золотих відеречках
медок несуть.

Анатолій Камінчук

Джмелі та бджоли —
корисні комахи.

Джміль гуде навіть
тоді, коли не летить. Це
він так зігриває своє тіло.

джміль

гедзь

ГЕДЗЬ

Жив собі маленький гедзь,
коротенький товстунець.
Він нічого не боявся,
бо щипався і кусався.
Проте жаль мені його,
хто його полюбити, хто?

Галка Мир

1.

та-тя-ття	ння	лля	для
за-зя-зяя	сся	жжя	ччя

2.

		колос — коло́сся
		гілка — гілля
		камінь — каміння

3.

проміння насіння		зілля волосся
---------------------	--	------------------

4.

взути — взуття жити — життя	шити — шиття знати — знання
--------------------------------	--------------------------------

Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Й Я

5.

ВЕСНА ЙДЕ ТА ЙДЕ

Ось вже і небо блакитне і чисте, і вода блакитна, прозора. Сонечко блищить і горить. Гаї розвиваються. Садки зацвітають.

Увечері десь тьохнув соловейко на листатому клені. Кує зозуля на високій березі, гуде бджола. Миготять білі метелики понад молоденькою травичкою. Літають гучливі хрущі.

Чути весняний гук* і гомін чи з-під землі, чи з води, чи з неба!

За Марком Вовчком

* Гук — сильний звук, шум.

Хто що робить?

Соловейко _____.

Зозуля _____.

Бджола _____.

Метелики _____.

Хрущі _____.

Жанна швидко виконала мамине доручення. Старанно помила посуд. Випрасувала плаття, почистила взуття.

У бабусі Ганни буде день народження.

Онучка приготувала бабусі вітання.

Разом з татком і матусею вона вручила бабусі красиву листівку з поздоровленням.

Як ти піклуєшся про членів своєї родини? Чим допомагаєш?

ДОНЯ ХОЧЕ СПАТИ

Колискова

У моєї доні
оченята сонні,
рученьки мов з вати —
доня хоче спати.
Ніч прийшла тихенька.
Спи, моя гарненька.

Платон Воронько

Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Й Я

Міцні знання на все
життя. Дерево міцне
корінням, модина – друзями.

Поясни, як ти розумієш зміст прислів'їв.

ЛИШ ЛЮДИНА МУДРІСТЬ МАЄ

Лиш людина мудрість має,
світ любов'ю здобуває,
розумінням і умінням,
і бажанням, і болінням.

Будьмо сильними у світі,
України мудрі діти,
бережім свій світ чудовий,
свою пісню, своє слово,
а земля усім віддячить,
хто у світі не ледачий!

Марія Чумарна

АБЕТКА-ЛІЧИЛКА

А, Бе, Ве, Ге, Ге, Де, Е —
ось вже перша сімка є.
Є — не сім, а вісім! —
Сперечались **Же, Зе, И** —
далі пісеньку вели.
І — мирило Їх, а **іЙ** —
в шапочці стоїть новій.
Ка, еЛ, еМ, еН, О, Пе, еР
разом ходять відтепер;
еС — свистало, **Te** — товклось,
У, еФ, Ха, Це, Че здалось:
Ша і **Ща** в гурті зівак
загубили **Ь** (м'який знак).
Ю і **Я** не вийшли з гри:
— Всі ми тут, нас — тридцять три!

Любов Голота

Прочитай український алфавіт.
Назви букви, які позначають голосні звуки.

Утвори пари слів.

абетка	азбука	алфавіт
весела	український	казкова
веселий	українська	музична

АЛФАВІТ

Аж тридцять три зорі
нам світять не вгорі —
на білім-білім полі
збираєм їх поволі.
Ці тридцять три зорі
у нашім букварі.

Варвара Гринько

Що автор у вірші називає зорями? Скільки в українському алфавіті букв, що позначають голосні звуки? Назви їх.

Поясни, чим відрізняються слова.

ліс — лис

рак — мак

кава — ґава

вода — сода

рис — ірис

теля — стéля

риби — гриби

оса — коса

лин — лінь

рис — рисъ

гáлка — гáлька

кілкí — кільки

ПОДОРОЖ БУКВИ

У царстві літер головною вважали букву **А**. Була вона гордою, звучала голосно. А головне, вона була першою в колоні букв.

Мріяли букви бути схожою на неї. Почали приєднуватися до неї, ставати поруч. Тоді буква **А** зазвучала по-новому в парі з кожною:

— **Фа! Та! Ма! Са! Ха-ха!**

Коли ставала вона попереду букви, що позначала приголосний звук, пісня змінювалася:

— **Aх! Ам! Ас! Ат! Аф!**

Букви, що позначають приголосні й голосні звуки, і досі працюють дружно. Вони утворюють слова.

А що ж робить **ь** у царстві букв? Поміркуй.

Усі в цьому царстві важливі. Тому українська мова звучить мелодійно, як весняний струмочок.

Які букви можуть самостійно утворити склад?

А слово? Наведи приклад.

БУКВА

СКЛАД

СЛОВО

М

ОН

Є

Я

да

мир

Р

ПРО КОРИСТЬ ЧИТАННЯ

За сьогодні сіра мишка
з'їла вже четверту книжку,
а така ж мала —
майже як була.

Докоряє миша-мама:

— Не читала ти їх, мабуть,
а без цього ти
не будеш рости.

Це, дитинко, знають всі
миші й навіть люди:
не читаєш, а їси —
користі не буде.

Іван Андрусяк

Пофантазуй, що було б, якби звірі вміли розмовляти та читати.

КНИЖКОВЕЧІР

Книжка в тата, книжка в мами,
книжка в мене і в Світлани,
з книжкою малий Тарас —
книжковечір нині в нас.

Книжковечір, книжкотиша,
тільки чути: песик дише
й сумно дивиться з-під ліжка,
бо йому немає книжки.

Наталка Поклад

ГРАМОТІЙ

Прочитав у книзі кіт,
що мишей ловити слід.
Бачить — скоче сіромаха.
Кіт накинувся з розмаху
і подумав: «Я ж не знаю,
як хапати, з якого краю —
од хвоста чи з голови».
Муркнув:
— Мишко, поживи
поки що, я дочитаю —
як ловить, з якого краю.

Платон Воронько

Чому автор назвав мишку сіромахою?
Пофантазуй, чим закінчилася розмова кота з
мишкою? Розіграйте цю розмову.

Назви слова в алфавітному порядку.

кіт сіромаха мишка голова хвіст

<table border="1"><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr><tr><td> </td></tr></table>				слід — сліди кіт — коти	хвости — хвіст краю — край

ЗВІДКИ ПРИХОДЯТЬ ЗНАННЯ?

Задумались першокласники, звідки беруться знання. Ігор мовив:

— Я все знаю! Мені тато про все розповідає!

— А я знаю, як рухаються планети. Прочитав у книжці, — сказав Сергійко.

— А я дивилася телепередачу про політ у космос українського космонавта Леоніда Каденюка, — мовила Яринка.

— Я дізнався про динозаврів з дитячої енциклопедії, — повідомив Данило.

— Нам про все розкажує вчителька, ми навчаємося у школі, — сказали діти.

То звідки ж беруться знання?

Які ще існують джерела отримання інформації, знань?

Прочитай речення, доповнюючи слова.

Я читаю Буквар.

Ми чита__ Буквар.

Ти чита__ Буквар.

Вони чита__ Буквар.

Яку книжку ти прочитав/прочитала самостійно?
Про кого, про що вона? Яка назва цієї книжки?
Хто її автор?

Найріднішим місцем на землі є те, де ми народилися. Місце, де ми зробили перші кроки і промовили перше слово.

Це місце, де живуть наші батьки, рідні. Тут наш дім, школа, наші друзі.

Це і є наша батьківщина!

МОЄ СЕЛО

Я дуже люблю своє рідне село!

Навесні воно потопає в зелені садів. За селом — поля, ліс та річка.

Є в селі будинок культури, школа, бібліотека, пошта, лікарня, стадіон.

Моє село квітуче, затишне, сучасне...

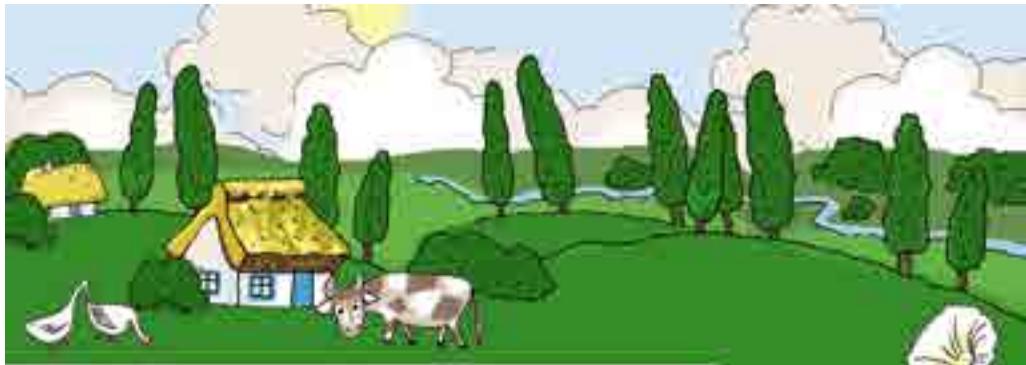
Розкажи про своє рідне село або про село, у якому ти бував/бувала.

Є в Україні села та селища, що мають незвичні та цікаві назви.

На Полтавщині розкинулися села Пузирі, Пироги, Веселе, Свистунівка, а на Волині — Печихвости та Маруся. Село Ящикове розташувалось на Луганщині, а село Борщі — на Одещині. На Запоріжжі є село Терпіння, а на Миколаївщині — Секретарка.

Які назви населених пунктів (сіл, селищ, міст) ти знаєш?

ГАРНО ЖИТИ У СЕЛІ

Гарно жити у селі,
що зоветься Василі,
чи в Богданівці, Петрівці,
у Юрківці, Григорівці...
Я живу в селі Насташки,
де ростуть густі ромашки,
а ген там, де річка-змійка, —
мов букет, село Марійка.
Потім є дві балки
й хутірєць Наталки...
В іменах моя земля,
промовляє звіддаля:
тут жили сини і дочки —
їхні це слідочки.

Наталка Поклад

Поцікався, звідки походить назва твого міста чи села.

КОЛЬОРОВІ МІСТА

Мов дивна мапа, олівці:
червоний — місто Чернівці.
Оранжевий — Одеса-мама,
хоч кольорів там — ціла гама!
Нас кличе жовтий без утоми
до себе в гості у Житомир!
Як на ланах зелене збіжжя,
зелене місто Запоріжжя.
А старовинний Борислав
блакитну барву нам прислав.
По синій навіть важкодуми
спішать мерщій куди? У Суми.
Лиш фіолетовий і досі я
ще не назвав. Це ж — Феодосія!
Всі кольори запам'ятати
поможуть вам міста, малята!

Володимир Верховень

Скільки міст згадано у вірші? Прочитай їхні назви. Чи є серед них рідне та близьке тобі?

Найбільшим містом України за площею та кількістю мешканців є Київ, а найменшим — місто Івано-Франківськ, що на Львівщині.

ПРИМОСТИВСЯ МІСТ ДО МІСТА

Де хлюпóче хвýля чиста —
примости́вся міст до міста.
І, як вечíр настає,
він шепóче про своє:
про машини многотónні* —
як гули вони гуртóм.
Як до нього теплі коні
доторка́лись копитóм.
Як пташки сідали тихо —
відпочýти й просто так...
Прислухаютьсѧ прозóрі:
в рíчці — хвилі, в небі — зорі.
Прислухáється й земля:
міст із містом розмовля.

Григорій Фалькович

* *Многотónний* — багатотónний, дуже важкий.

Продовж речення за зразком.

Ми бачили міст у місті.

Ти ...

Він ...

Вона ...

Вони ...

СІМ ДНІВ

Один батько мав сéмеро діток, лиш імен у них не було. З того виходив великий клóпіт. Чи їх умивати, чи вдягати, чи морозивом частувати – бозна, кого за ким. От і вирішив батько їх назвати.

— Ти, моя найменша доню, за всіх веселіша. Усе гуляєш, співаєш та плетеш віночки. Будеш Неділя, бо не робиш ніякого діла.

— Ти, найстарший сину, завжди ходиш слідком за Неділею. То й будь Понеділок.

— Ти мій другий синочок, — казав батько наступному, — то будеш Вівторок.

— Тепер, доню, твоя черга. Трьох назвав, трьох після тебе називатиму. Твоє ім'я посередині. То будь Середа.

— Ти четверта моя дитина – назву тебе Четвер.

— А ти п'ята, отже, П'ятниця.

— Ой, тату, — сказала дочка, котру батько ще не встиг назвати, — які ви даєте нецікаві імена! Хто четвертий — Четвер, хто п'ятий — П'ятниця...

— Гаразд, назву тебе хитріше: Субота. Ось і думай собі, що воно значить!

— Тепер же, дітки, не переплутайтесь, ходіть слідком одне за одним, як вас названо! — мовив батько Тиждень.

Так вони й ходять.

Зірка Мензатюк

Знайди в тексті та прочитай ласкаві й пестливі слова, з якими тато звертається до дітей. Придумай продовження оповідання.

Днів у тижні рівно сім —
нázви вивчимо усі.

Понеділок — перший день,
а за ним вівtóрок йде.

Далі середá, четвér —
твердо знаю я тепер.

Після п'ятниці — субота,
де кінчáється робота.

Ну, а сьомий день який?
Та звичайно ж — вихідний.

Володимир Слєпцов

Назвí дні тижня по порядку. Який день тижня є третім? А четвертим? А сьомим?
Які дні тижня є вихідними у твоїй школі?

РУЧКИ

Знають діти і батьки:
є в них два помічники.
Все вони робити вміють:
поливають, косять, миють,
піднімають, носять, грають,
в'яжуть, шиють, прибирають
у дворі, в садочку, в домі...
Ви давно уже знайомі
з обома працівниками —
працьовитими руками.

Ігор Січовик

Що вміють і люблять робити твої руки? Як ти
допомагаєш своїм рідним по господарству?

ПРИСЛІВ'Я

Мала праця краща за велике безділля.

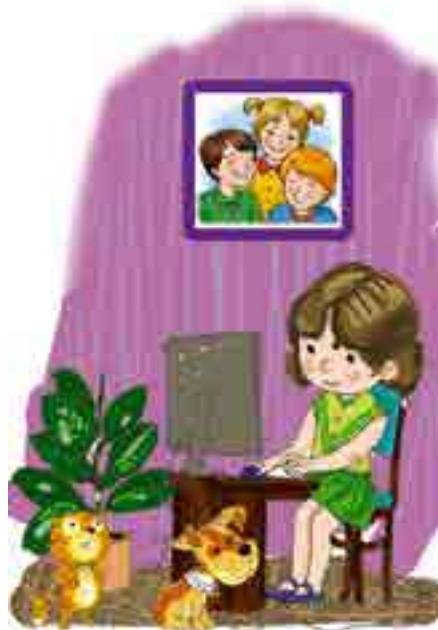

Що ти вмієш робити самостійно? Що ти від-
чуваєш, коли зробиш щось сам/сама?

ДРУЗІ

Киця — друг,
комп'ютер — друг.
Я люблю дружити.
Друзі — річка, ліс і луг,
і книжки, і квіти.
Ще я подружу з Мишком
і з веселуном Сашком,
та з Наталкою, яка
змайструвала літака.
Адже друзів, каже тато,
не буває забагато.

Наталка Поклад

Чи погоджуєшся ти з думкою тата у вірші?
Чи поділяєш ти думку автора, що комп'ютер є
другом?

Знайди у вірші слова, що відповідають на питання.

Хто?	Що робити?	Що зроблю?
Що?	Що робить?	Що зробила?

Які слова у вірші написано з великої літери?
Поясни чому.

РОБОТ Я І РОБОТ ДОЛЛІ

(Скорочено)

Робот я і робот Доллі —
кращі учні в кібершколі*.
Ми вчимо людські науки:
не брехати, мити руки,
знати: люди — це рідня,
й зуби чистити щодня.

Тут для всіх одні порядки:
нас привчають до зарядки,
до поваги, до турботи,
ще й до хатньої роботи.

І закон один для всіх:
не хапатися за барки**,
роботи не люблять сварки.
Краще — усмішка та сміх.

Григорій Фалькович

* Кібершкола — комп'ютерна школа.

** Не хапатися за бárки — не битися, не сваритися.

Доповни речення словами з тексту.

Я і Доллі — кращі учні в _____.

Нас привчають зуби чистити _____.

Роботи не люблять _____.

Краще усмішка та _____.

ПРО КІШКУ І КОМП'ЮТЕРНУ МИШКУ

У комп'ютера проблеми —
дуже він боїться Емми,
бо вона, хоч невеличка,
та гідка у неї звичка:
відбирати в нього мишку,
клікати сусідську кішку
і чекати, щоб вона
вплюювала гризуна.
Добре, що пухнастий гість
зранку техніку не єсть.

Григорій Фалькович

Комп'ютерній миші майже 50 років. Разом із дротом вона нагадує мишеня з хвостом, тому так і називається.

Комп'ютерну мишу створили як доповнення до клавіатури. Спочатку вона мала лише одну кнопку. Зараз миша має три і більше кнопок.

Сенсорну мишу, тобто мишу без «хвостика», створили 2009 року.

Скільки років комп'ютерній миші без «хвоста»?

ЧОМУ У ЗАЙЦЯ ГАРНИЙ ЗІР?

Я чув не раз, не два — повір! —
цю вигадку-смішинку:
мовляв, у зайця гарний зір,
бо він гризе морквинку.
Про це балакали в авто,
в метро і на базарах.
Бо справді, зайця ще ніхто
не бачив в окулярах.

Вадим Скомаровський

Вислов свою думку: для чого автор тобі розповів історію про зайчика і морквинку?

Який заєць у вірші — справжній чи вигаданий?

ТАЄМНИЦІ

Хто з вас має таємниці?
Звірте, друзі, поділіться!
Я вже їх прибережу
і нікому не скажу!..
Тільки татові й матусі,
та сестрі своїй Настусі,
та бабусі з дідусем,
та Галинці з Івасем...
Хто з вас має таємниці?
Ну-бо, друзі, поділіться!

Дмитро Щербина

Відшукай у тексті вірша запитання і дай відповідь на нього.

ДЕЩО ПРО ФЕЙ. ІСТОРІЯ ПЕРША

Усім відомо, що феї — це крихітні створіння в різnobарвних платтячках, із прозорими крильцями за спіною. Вони живуть у лісах і садах. У весь день феї літають, сміються, танцюють у повітрі й обсипають одна одну чарівним золотистим пилком.

Феї — такі ласунки! Вони живляться медом і квітковим нектаром, але, якщо побачать горішки, шоколад або тістечка, нізащо не відмовляться від ласощів. До того ж феї вправно вміють готувати солодощі й заварювати чай...

Юліта Ран

У цієї історії є продовження. Якщо ти хочеш знати більше, відшукай книжку «Чарівні історії про фей» Юліти Ран у дитячій бібліотеці.

Пофантазуй і придумай власного чарівника або фею. Розкажи, якими ти їх уявляєш. Якими чарами ти їх наділив би/наділила б?

ВІРШІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

— Розкажи мені, Дмитрику, який твій дитячий садочок? — просить Дмитрика дідусь Демид.

— А хіба ви не бачили?

— Бачив, та не роздивився як слід, — жартує дідусь.

— Навколо ростуть дерева — вишні, яблуні, груші, тому — садочок. А перед вікнами — пам'ятник Тарасу Шевченку.

— А хто це такий, Дмитрику?

— Наш український поет. Він написав книжку, що зветься «Кобзар». З неї Валентина Сергіївна читала нам:

Реве та стогне Дніпр широкий,
Сердитий вітер завива...

— Додолу верби гне високі, горами хвилю підійма, — замріяно доказав дідусь.

— Правильно! Ви теж колись у дитячий садочок ходили?

— Не ходив, онучку, бо тоді не було дитячих садочків, але вірші Тараса Шевченка всі знають.

— Дідусю, я так хочу вивчити азбуку і прочитати весь «Кобзар»!

Андрій М'ястківський

Розпитай дорослих у своїй родині, які твори Тараса Шевченка вони знають.

Прочитай виразно вірш.

Зацвіла в доліні
червона калина,
ніби засміялась
дівчина-дитина.
Любо, любо стало,
пташечка зраділа
і защебетала.
Почула дівчина,
і в білій свитині*
з біленької хати
вийшла погуляти
у гай на долину.

Тарас Шевченко

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

* Світіна — стиковийний довгополий верхній одяг.

Яку картину ти уявляєш, коли читаєш вірш?
Добери заголовок до вірша.

ВИШЕНЬКИ

Побліскують черéшеньки
в листі зеленéнькім,
черешеньки вáблять очі
діточкам маленьким.

Дівчáточко й хlop'яточко
пíд деревцем скачутъ,
простягають рученята
та мало не плачутъ.
Радí б вишню з'єсти,
та високо лíзти,
ой радí б зíрвати,
та годí дíстати!

«Ой вишеньки-черешеньки,
червонíї, спíлі,
чого ж бо ви так вýсоко
виросли на гíллі!»

«Ой того ми так високо
вирослí на гíллі, —
якби зросли низéсенько,
чи то ж би доспíли?»

Леся Українка

ЛЕСЯ УКРАЇНКА

Прочитайте виразно вірш в особах.

Скільки тут дíйових осіб?

Місяць яснесенький
промінь тихесенький
кинув до нас.
Спи ж ти, малесенький,
пізній бо час...

Леся Українка

Яку колискову співали тобі?

Продовж ланцюжки слів за зразком.

Ясно — ясний — яснесенький.

Тихо — тихий — тихесенький.

Мало — малий — _____.

Весело — _____ — _____.

Тéпло — _____ — _____.

Хóлодно — _____ — _____.

РІПКА

Був собі дід Андрушка,
а в нього — баба Марушка,
а в баби — донечка Мінка,
а в дочки — собачка Хвінка,
а в собачки — товаришка,
киця Варварка, а в киці —
вихованка, мишка Сіроманка.

Раз весною взяв дід лопату та мотику, скопав у городі грядку велику, гною трохи наносив, грабельками підпушив; зробив пальцем дірку та й посадив ріпку...

Пригадай і розкажи продовження казки, яку написав Іван Франко.

Розглянь малюнки і назви казки, які написав Іван Франко.

У бібліотеці ти знайдеш цікаві й мудрі казки Івана Франка. За цими казками створено мультфільми та вистави.

ІВАН ФРАНКО

Прочитайте вірш в особах з відповідною інтонацією.

КИЦЯ

Плакала киця на кухні,
аж їй очіці попухли.
«Чого ти, кіценько, плачеш,
їсти чи пітоньки хочеш?»
«Їсти ні пити не хочу,
з тяжкої жалості плачу.
Сам кухар сметанку злизав,
на мене, кицюю, сказав.
Хотів мені лапки побити,
чим же я буду ходити?» —
«Скажи ж нам, киценько мила,
як ти в нього перепросила?» —
«Я йому сказала: Ой пане,
нехай тобі жаль мене стане!
Не бий ти кицю мізерну,
я тобі шкоду поверну,
настане ранок майовий,
піду я в поле на лови...»

Іван Франко

Чому «плачє» киця? Цікаво, а хто ж сметанку злизав?

З'єднай у пари слова, що римуються.

сказав •

• лід

рукавиці •

• киці

світ •

• злизав

МАТУСИН ЗАПОВІТ

Раз мені казала мати:
«Можеш мов багато знати,
кожну мову шанувати.
Та одну із мов усіх
щоб у серці ти зберіг».
В серці ніжну і погідну*
збережу я мову рідну!

Марія Хоросницька

* Погідну — ясну, теплу, сонячну.

Яка мова є рідною для тебе?

ВИШИВАНКА

Мама вишила мені
квітами сорочку.
Квіти гарні, весняні:
— На, вдягай, синочку!
В нитці — сонце золоте,
пелюстки багряні,
ласка мамина цвіте
в тому вишиванні.
Вишиваночку візьму,
швидко одягнуся,
підійду і обніму
я свою матусю.

Вадим Крищенко

Кому дякує хлопчик за вишиту сорочку?

НАШ РІД

Мама вишиває на білому полотні зелений барвінок, жовтогарячі чорнобривці, сині волошки. Навіть маленьку качечку-утінку вишила.

— Що це буде, нене? — питає Дмитрик.

— Українська святкова сорочечка для тебе.

— Чому українська? — допитується хлопчик.

— Бо вишиваю такі квіти, які ростуть на нашій землі. А земля наша зветься Україною. І ти — маленький українець.

— А ти, мамо?

— І я, і твоя бабуся — українки, твій татко і дідусь — українці. Ми українського роду і любимо нашу землю, наші квіти. Україна — як наша рідна хата.

— А в наших сусідів не такі самі квіти цвітуть, як у нас?

— І такі, й інакші — свої, тому й вишивки в нас і схожі, і різні.

Андрій М'ястківський

Кожна родина має свій родовід — історію свого роду.

Разом з батьками склади свій родовід до пра-бабусь та прадідусів включно.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАПОР

Марійка малювала.
Спочатку взяла блакитний олівець:

— Хай небо буде блакитне, ясне! А в небі сяє сонечко!

Намалювала сонце, і небо повеселішало. А внизу поле, чорне та сумне.

— Розвеселімо його! — мовили жовта і блакитна барви і злінули додόлу: одна блакитним дощиком, друга ясним проміннячком.

У чорній землі пробуділася насінинка:

— Як мені хороше! Дощик напоїв, а сонечко зігріло. Буду я проростати.

І над землею піднявся зелений паросток. А за ним решта веселих зелених паростків!

— Тепер я знаю, — засміялася Марійка. — Де жовте й блакитне удвох, там настає весна! Бо разом вони дають зелену барву.

Замилувалася Марійка жовтою барвою з блакитною! Як сонечко з небом. Як волошка з пшеницею. Як наш прапор.

За Зіркою Мензантюк

Що символізують кольори Прапора України?

МАРШ УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ

Гей, гуртуймось та лучімся*,
українські діти!
Зранку, змалку вже учімся
для Вкраїни жити.

Поставаймо пара в пару
у громаду бучну**.
Затягнімо аж під хмару
співаночку звучну.

Нехай чує ненька мила
й наші рідні поля,
що росте в них наша сила,
а з силою — доля!

Марійка Підгірянка

* *Лучімся* – єднаймося.

** *Бучну* – велику.

З'єднайте в пари слова, що мають однакове
значення.

громада

матуся

співаночка

товариство

ненька

пісня

Навчальне видання

**ТАРНАВСЬКА Світлана
НАУМЕНКО Віра**

**УКРАЇНСЬКА МОВА
БУКВАР**

**Підручник для 1 класу
закладів загальної середньої освіти
(у 2-х частинах)**

ЧАСТИНА 2

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Головний редактор *Наталія Заблоцька*

Відповідальна за випуск *Марія Москаленко*

Редактор *Ірина Коваленко*

Обкладинка, макет, художнє оформлення *Світлани Железняк*

Комп'ютерна верстка *Клари Шалигіної*

Коректор *Любов Федоренко*

Формат 70×100/16.

Ум. друк. арк. 9,1. Обл.-вид. арк. 8,86.

Тираж 13313 пр. Вид. № 1965.

Зам. №

Видавництво «Генеза», вул. Тимошенка, 2-л, м. Київ, 04212.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК № 5088 від 27.04.2016.

Віддруковано у ТОВ «ПЕТ», вул. Ольмінського, 17, м. Харків, 61024.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК № 4526 від 18.04.2013.